

T. B. M. M. (S. Sayısı : 304)

**Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde
Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun
Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri
Komisyonu Raporu (1/463)**

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md.

07/101-2178/03094

30 . 6 . 1988

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 16.6.1988 tarihinde kararlaştırılan «Nükleer Kaza Veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GEREKÇE

Ülkemiz, 1957 yılında kurulan ve o tarihten bu yana üyesi bulunduğu Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (UAEIA) ve OECD Nükleer Enerji Ajansı çerçevesinde nükleer güvenlikle ilgili olarak sürdürülmekte olan çalışmalarını yakinen takip etmekte ve bunlara katılmaktadır.

1986 yılındaki Chernobyl nükleer kazasından sonra bu konuda yapılan çalışmalar hız kazanmıştır. Bu meyanda, ülkemizin de onaylanmış olduğu Nükleer Maddelerin Fiziki Korunması Hakkında Sözleşme 8 Şubat 1987'de yürürlüğe girmiştir. Benzer şekilde, bir başka çalışma da nükleer sorumluluğa ilişkin olarak OECD çerçevesinde hazırlanmış olan 1960 Sözleşmesi ile UAEA çerçevesinde hazırlanmış olan 1963 Viyana Sözleşmesi arasında uyum sağlanmasına yönelik olarak bir Ortak Protokol hazırlanması yönündedir. Söz konusu Ortak Protokolün Eylül 1988'de yapılacak 32. UAEA Genel Konferansında imzaya açılması kararlaştırılmıştır.

Chernobyl nükleer kazasını müteakip UAEA'nın inisiyatifi ile başlatılan çalışmalar neticesinde hazırlanan «Nükleer Kaza Halinde Erken Bildirim» ve «Nükleer Kaza ve Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma» Sözleşmeleri UAEA Özel Genel Kurulunda imzaya açılmıştır (Eylül 1986). Ülkemizin de aynı tarihte imzalamış olduğu bu sözleşmeler, gerekli onay sayılarının tamamlanmasını müteakip 27 Ekim 1986 ve 26 Şubat 1987 tarihlerinde yürürlüğe girmişlerdir. 15 Ocak 1988 tarihi itibarıyla Erken Bildirim Sözleşmesine 72 imzacı ve 21 taraf, Yardımlaşma Sözleşmesine ise 70 imzacı ve 17 taraf ülke bulunmaktadır.

Bahsekonu Sözleşmeler, nükleer santral sahibi Bulgaristan ve SSCB tarafından da onaylanmış bulunmaktadır. Bu ülkelerde sırasıyla 2585 (MWe) gücünde 5 nükleer reaktör ve 31966 (MWe) gücünde 54 nükleer reaktör bulunmaktadır.

Bu Sözleşmeler, muhtemel bir nükleer kaza halinde uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi, gerekli bilgi iletişiminin ve yardımın ivedilikle sağlanması, bu türden kazaların önlenmesi ve vukuunda sonuçlarının asgariye indirilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasını hedeflemektedir. Yine bu sözleşmeler; bir kaza halinde ihtiyaç duyulan bilgi akışı ve yardım için gerekli olan düzenlemeleri öngörmektedir. Nitekim bu amaçla yapılacak çalışmaların koordine edilmesi amacıyla ulusal yetkili makamlar tespit edilmekte ve uluslararası bir iletişim sisteminin kurulması için faaliyetler sürdürülmektedir.

Her iki Sözleşmenin, komşularında çok sayıda nükleer tesis bulunan ve 1986 Nisan ayında meydana gelen kaza akabinde yayılan radyasyonun sınırları ötesi etkileri nedeniyle önemli ekonomik zarara uğrayan ülkemiz tarafından da onaylanması, sadece ekonomik kayıpların azaltılmasını değil, aynı zamanda, erken haber alma ve vukuu halinde yardımlaşma sayesinde insan sağlığını koruma açısından da büyük önem arz etmektedir.

ÇEKİNCELER HAKKINDA NOT

1. Erken Bildirim Sözleşmesinin 11.2 maddesi ile Yardımlaşma Sözleşmesinin 13.2 paragraflarında; Erken Bildirim ve Yardımlaşma Sözleşmelerine Taraf Devletlerin birbirleri veya bir Taraf Devletle Ajans arasında Sözleşmelerin yorumlanması veya uygulanmasına ilişkin olarak çıkabilecek uyuşmazlıkların görüşmeler veya diğer barışçı yollarla çözümlenememesi halinde, uyuşmazlığa taraf Devletlerden herhangi birinin talebi ile söz konusu uyuşmazlığın zorunlu hakemliğe sunulması veya karara bağlanmak üzere Uluslararası Adalet Divanına götürülmesi hususu yer almaktadır.

Uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü konusunda zorunlu yargıya karşı olan temel tutumumuzla bağdaşmayan bu hükümlerin etkilerinden, Erken Bildirim Sözleşmesinin 11. maddesinin ve Yardımlaşma Sözleşmesinin 13. maddesinin 3. paragrafları uyarınca Sözleşmeleri onaylarken yapmamız gereken bir beyanla kurtulmak mümkün olabilecektir. Söz konusu çekincelerin konulması uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümüne ilişkin olarak ülkemizin temel tutumu açısından yararlı görülmektedir.

2. Yardımlaşma Sözleşmesinin 8. maddesinin 9. paragrafı, söz konusu maddenin 2 ve 3 numaralı paragraflarının bir bölümü veya tamamına çekince konmasına imkân tanımaktadır. İki numaralı paragraf, yardım isteyen Devletin, yardım eden Ta-

rafın usulüne uygun olarak bildirdiği ve yardım isteyen Devlet tarafından kabul edilmiş bulunan personeline veya yardım eden Devlet adına iş yapanlara (a) ve (b) bentlerinde sayılan ayrıcalık ve bağışıklıkların; üç numaralı paragraf da, (a) ve (b) bentlerinde belirtilen eşya ve teçhizata çeşitli ayrıcalık ve bağışıklıkların tanınmasını öngörmektedir.

Söz konusu ayrıcalık ve bağışıklıklar Ajansın personeli ile ilgili olmayıp yardım eden Devletin personeli ile bu Devlet adına iş yapan ve geçici olarak yardım isteyen Devletin ülkesinde bulunan kişi, mal ve hizmetler ile ilgili bulunduğundan, 8. maddenin 2. paragrafı ile bağlı olmadığımızın beyan edilmesi uygun olacaktır. Böylelikle bir nükleer kaza halinde ilke itibariyle yardım edilen ülke durumunda kalacak taraf olarak, yardım eden devletin personeline görevlerinin ifasında tanınması gerekli ayrıcalık ve kolaylıklar tanınmış olacaktır; Görevin gerekli kıldığı ötesinde herhangi bir ayrıcalık, bağışıklık veya kolaylık tanımak söz konusu olmayacaktır.

3. Yardımlaşma Sözleşmesinin 10. maddesinin 5/a paragrafına dayanılarak aynı maddenin 2 numaralı paragrafının tamamı veya bir bölümüne; aynı maddenin 5/b paragrafı uyarınca, ölüm, yaralanma, kayıp veya hasara yol açanlara ciddi ihmalleri görüldüğü hallerde, 2 numaralı paragraftaki hükümlerin bir bölümünün veya tamamının uygulanmaması için yardım isteyen Devlete beyanda bulunma imkânı tanınmıştır.

Anılan Sözleşmenin 10. maddesinin 5/b paragrafında öngörülen «ciddi bir ihmal sonucu» ayrımı yapılmaksızın, 5/a paragrafına dayanılarak, istenen yardımın temini sırasında yardım isteyen Devletin topraklarında veya egemenlik ya da kontrolü altındaki bölgelerde meydana gelebilecek ölüm ve yaralanmalar ile kaybolan veya hasar gören eşyalar ve çevreye verilebilecek zararlar konusunda yardım eden Tarafa çeşitli bağışıklık ve kolaylıklar tanıyan 2. paragrafın bütününe bağlı olmadığımızın beyan edilmesi uygun olacaktır.

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/463

Karar No. : 4

27 . 11 . 1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Nükleer Kaza veya Radyolojik Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı», Komisyonumuzun 1.11.1988, 16.11.1988, 30.11.1988 ve 15.11.1989 Tarihli Birleşimlerinde Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Başkanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla tetkik ve müzakere edilmiştir.

Gerekçesinde de belirtildiği gibi 1957 yılından bu yana Uluslararası Atom Enerjisi Ajansına üye olan Ülkemiz, Chernobyl Nükleer kazasından sonra başlatılan çalışmalar sonucunda hazırlanan adı geçen Sözleşmeyi Eylül 1986 da imzalamıştır.

Muhtemel bir nükleer kaza halinde uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesini, gerekli bilgi akımının ve yardımın sağlanmasını ve bu şekilde uluslararası bir iletişim sisteminin kurulmasını amaçlayan Sözleşme Tasarısı, Komisyonumuzca da uygun mütalaa edilerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Adnan Tutkun
Amasya

Kâtip
Ali Rifık Atasever
Tekirdağ

Üye
M. Tahir Köse
Amasya

Üye
Fethi Çelikbaş
Burdur

Üye
H. Cahit Aral
Elâzığ

Üye
Bülent Akarcalı
İstanbul

Üye
Ali Tanrıyar
İstanbul

Sözcü
M. Cavit Kavak
İstanbul

Üye
Baki Durmaz
Afyon

Üye
Göksel Kalaycıođlu
Ankara

Üye
Fuat Atalay
Diyarbakır
Muhalefet şerhim eklidir.

Üye
M. İstemihan Talay
İçel

Üye
Cevdet Akçalı
İstanbul

Üye
Abdulvahap Dizdarođlu
Mardin

Üye
İrfan Demiralp
Samsun

MUHALEFET ŞERHİ

Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısının 1 inci maddesinde Hükümetçe önerilen 8/2, 10/2 Anlaşma maddelerine çekince koyulmasının, olası bir nükleer kaza durumunda Türkiye'ye yapılacak yardıma caydırıcı etki yapacağını bildirerek, bu madde üzerinde verdiğim değişiklik önergesi kapsamında karşı olduğumu beyan ederim.

14 . 11 . 1989

Fuat Atalay
Diyarbakır

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından hazırlanarak Viyana'da 26 Eylül 1986 tarihinde imzaya açılan ve aynı tarihte Hükümetimiz tarafından imzalanan Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin (8/2, 10/2 ve 13/2 maddelerine ihtirazi kayıt konulmak suretiyle) onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

16 . 6 . 1988

Başbakan

T. Özal

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

İ. K. Erdem

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Devlet Bakanı

A. Bozer

Devlet Bakanı

A. Kahveci

Devlet Bakanı

C. Çiçek

Adalet Bakanı

M. O. Sungurlu

İçişleri Bakanı

M. Kalemli

Maliye ve Gümrük Bakanı

A. K. Alptemoçin

Bayındırlık ve İskân Bak.

İ. S. Giray

Ulaştırma Bakanı

E. Pakdemirli

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bak.

İ. Aykut

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak.

F. Kurt

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

V. Atasoy

Devlet Bakanı V.

A. K. Alptemoçin

Devlet Bakanı

M. Yazar

Devlet Bakanı

N. Kitapçı

Millî Savunma Bakanı

E. Vuralhan

Dışişleri Bakanı

A. M. Yılmaz

Millî Eğt. Gençlik ve Spor Bakanı

H. C. Güzel

Sağ. ve Sos. Yrd. Bak.

B. Akarcalı

Tarım Orman ve Köyişleri Bak.

H. H. Doğan

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Ş. Yürür

Kültür ve Turizm Bakanı

M. T. Titiz

DIŐIŐLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

**Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma SözlöŐmesinin
Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı**

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

NÜKLEER KAZA VEYA RADYOLOJİK ACIL HALLERDE YARDIMLAŞMA SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler;

Bazı ülkelerde nükleer çalışmalar yapılmakta olduğundan haberdar olarak,

Nükleer kazaların önlenmesi, vukuunda ise sonuçlarının en aza indirilmesi amacıyla nükleer çalışmalarda yüksek düzeyde güvenliğin sağlanması için alınmış bulunan ve alınmakta olan kapsamlı önlemlere işaretle,

Nükleer enerjinin güvenli gelişimi ve kullanımında uluslararası işbirliğinin daha da güçlendirilmesini arzularak,

Bir nükleer kaza veya radyolojik acil hal vukuunda sonuçlarını hafifletmesi için yardımın hızlı bir şekilde teminini kolaylaştıracak uluslararası bir çerçevenin gereğine inanarak,

Bu alanda karşılıklı yardımlaşma için ikili ve çok taraflı düzenlemelerin yararına dikkat çekerek,

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının nükleer kaza veya radyolojik acil hal ile ilgili karşılıklı acil yardımlaşma düzenlemeleri için yol gösterici temel esasların geliştirilmesi yönündeki faaliyetlerini vurgulayarak,

Aşağıda belirtilen konularda mutabık kalmışlardır.

Madde 1

Genel Hükümler

1. Taraf Devletler bir nükleer kaza veya radyolojik acil hal vukuunda, olayın sonuçlarının en aza indirilmesini ve canlıların, eşyanın ve çevrenin radyolojik salınmanın etkilerinden korunmasını teminen, derhal yardım sağlanması için, kendi aralarında ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (Bundan sonra «Ajans» olarak anılacaktır) ile bu Sözleşmenin hükümleri uyarınca işbirliği yapacaklardır.

2. Bu tür bir işbirliğinin kolaylaştırılması için Taraf Devletler, nükleer kaza veya radyolojik acil hallerde ortaya çıkabilecek hasar ve yaralanmaların en aza indirilmesi veya önlenmesi amacıyla ikili veya çok taraflı, hatta uygun olduğunda bunların bileşimi anlaşmalar yapabilirler.

3. Taraf Devletler Ajans'dan kendi statüsü çerçevesinde ve bu Sözleşme hükümlerine uygun olarak Taraf Devletler arasında bu Sözleşmede öngörülen işbirliğinin teşviki, kolaylaştırılması ve desteklenmesi için, azamî çabayı göstermesini talep ederler.

Madde 2

Yardım Hükümleri

1. Eğer Taraf Devletlerden biri, nükleer bir kaza veya radyolojik tehlike durumunda, bu kaza veya acil hal kendi topraklarında, kendi egemenlik veya kontrol alanında olsun veya olmasın, yardıma ihtiyaç duyarsa doğrudan veya Ajans kanalı ile diğer herhangi bir Taraf Devletten ve Ajans'tan veya uygun olan hallerde diğer Uluslararası Hükümetlerarası Kuruluşlardan (Bundan sonra «Uluslararası Kuruluşlar» olarak anılacaktır) yardım talebinde bulunabilir.

2. Yardım talep eden Taraf Devlet, istenilen yardımın kapsamını ve türünü belirtecek ve uygulanabilir hallerde, yardım edecek Tarafın yardım talebini ne ölçüde karşılayabileceğine karar vermesinde yardımcı olabilecek bilgileri temin edecektir. Yardım talep eden Taraf Devletin yardımın kapsamını ve türünü belirlemesinin pratikte mümkün olmadığı durumlarda, yardım talep eden ve yardım temin edecek Taraflar, ihtiyaç duyulan yardımın türü ve kapsamı konusunda karşılıklı görüşmeler yoluyla, birlikte karar vereceklerdir.

3. Kendilerinden yardım talep edilen Taraf Devletlerden herbiri derhal karar vererek, kendisinden istenilen yardımı yapacak durumda olup olmadığını ve yapabileceği yardımın kapsamını ve koşullarını doğrudan ya da Ajans kanalı ile yardım isteyen tarafa bildirecektir.

4. Taraf Devletler, nükleer bir kaza veya radyolojik acil hal vukuunda, diğer Taraf Devletlere, kendi imkânları ölçüsünde, uzman araç ve malzeme olarak, ne gibi yardım temin edebileceklerini ve böyle bir yardım için, özellikle malî olmak üzere ileri sürecekleri şartları tespit ederek Ajansa bildireceklerdir.

5. Herhangi bir Taraf Devlet, nükleer kazaya veya radyolojik bir tehlikeye maruz kalmış halkının tedavisi veya geçici olarak bir başka Taraf Devletin topraklarına yerleştirilmesi için yardım talebinde bulunabilir.

6. Nükleer kaza veya radyolojik acil hallerde yardım talep eden Taraf veya Ajans Üyesi Devlete Ajans kendi statüsüne uygun olarak ve bu Sözleşmede öngörüldüğü üzere :

- (a) Bu amaç için tahsis edilmiş uygun kaynaklar temin ederek,
- (b) Yardım talebini, Ajansa intikal eden bilgilere göre, gerekli kaynaklara sahip bulunan Taraf Devletler ve uluslararası kuruluşlara süratle intikal ettirerek,
- (c) Bu yolla temin edilebilecek yardımı, talep eden devletin istemesi durumunda, uluslararası düzeyde koordine ederek, cevap verecektir.

Madde 3

Yardımanın Yürütülmesi ve Denetimi

Başka bir anlaşma olmadıkça :

(a) Yardımın kendi topraklarındaki genel yönetimi, kontrolü, koordinasyonu ve gözetimi talep eden ülkenin sorumluluğunda olacaktır. Yardım, personeli de içeriyorsa, yardımı sağlayan taraf, yardım talep eden ülke ile görüşerek, temin ettiği personel ve malzemenin sorumlu olacak ve çalışmalarını yakından denetleyecek bir şahsı tayin edecektir. Tayin edilen kişi bu denetimi yardım talep eden ülkenin ilgili makamları ile işbirliği içinde yürütecektir.

(b) Yardım talep eden devlet yardımın uygun ve etkili bir şekilde yürütülmesi için kendi imkânları ölçüsünde yerel tesisleri ve hizmetleri seferber edecektir. Yardım talep eden devlet, aynı zamanda, yardım eden devlet tarafından veya onun adına bu maksatla kendi topraklarına getirilen personel, araç ve malzemenin korunmasını garanti edecektir.

(c) Yardım süresince taraflarca sağlanan araç ve malzemenin mülkiyeti değişmeyecek ve bunların geri verilmesi garanti edilecektir.

(d) 2 nci maddenin 5 inci paragrafı çerçevesindeki bir yardım talebine cevap veren Taraf Devlet, bu yardımı kendi topraklarında kendisi koordine edecektir.

Madde 4

Yetkili Kuruluşlar ve İrtibat Noktaları

1. Taraf Devletlerden herbiri yardım talebinde bulunmaya ve bu talepleri ve yardım tekliflerini kabul etmeye yetkili kuruluşlarını ve irtibat noktalarını Ajansa ve diğer Taraf Devletlere, doğrudan veya Ajans aracılığı ile bildireceklerdir. Bu tür irtibat noktaları ve Ajans bünyesindeki merkezi bir birim sürekli olarak hizmete hazır bulundurulacaktır.

2. Taraf Devletler 1 numaralı paragrafta zikredilen bilgilerde meydana gelebilecek herhangi bir değişiklikten Ajansı süratle haberdar edeceklerdir.

3. Ajans, Taraflara, üye Devletlere ve ilgili uluslararası kuruluşlara paragraf 1 ve 2'de bahsekonu bilgileri düzenli ve süratli bir biçimde ulaştıracaktır.

Madde 5

Ajansın Görevleri

Taraf Devletler bu Sözleşmenin diğer hükümlerine hâlel getirmemek üzere, 1 inci maddesinin 3 üncü paragrafı çerçevesinde Ajanstan :

(a) Aşağıdaki konularda bilgi toplayıp bunları Taraf ve Üye Devletlere yaymasını :

(i) Nükleer kazalar veya radyolojik acil hallerde kullanıma hazır hale getirilebilecek malzeme, araç ve uzmanlar,

(ii) Nükleer kazalar veya radyolojik acil hâllere karşı kullanılabilir metodolojiler, teknikler ve bu alanda yapılmış araştırmalara ilişkin sonuçlar.

(b) Aşağıdaki hususlarda veya gerekli diğer hâvalde, talebi üzerine, taraf ve Üye Devletlere yardım etmesini :

(i) Nükleer kaza ve radyolojik acil hâllere ilişkin acil durum planlarının ve uygun yasal düzenlemelerin hazırlanması;

(ii) Nükleer kaza ve acil hallerde görev alacak personel için uygun eğitim programlarının geliştirilmesi;

(iii) Nükleer kaza veya radyolojik acil hallerde yardım taleplerinin ve konuyla ilgili bilgilerin nakledilmesi;

(iv) Uygun radyasyon izleme programlarının, yöntemlerinin ve standartlarının geliştirilmesi;

(v) Uygun radyasyon izleme sistemlerinin kurulması ile ilgili fizibilite araştırmalarının yapılması;

(c) Nükleer kaza ve radyolojik acil durumlarda, kazanın veya acil durumun ilk değerlendirmesinin yapılması amacıyla tahsis edilmiş uygun kaynakları yardım talep eden Taraf veya Üye Devlete temin etmesini;

(d) Nükleer kaza veya radyolojik acil hallerde Taraf veya Üye Devletlere yardımcı olmasını;

(e) Konuyla ilgili bilgilerin ve verilerin temini ve alış - verişi amacıyla ilgili uluslararası kuruluşlarla irtibat sağlanmasını ve bu irtibatı sürdürmesini, irtibatta bulunan bu tür kuruluşların bir listesini yaparak Taraf ve Üye Devletler ile yukarıda anılan kuruluşlara bildirmesini talep edebilirler.

Madde 6

Gizlilik ve Kamuoyuna Yapılacak Açıklamalar

1. Nükleer kaza ve radyolojik acil hallerde yardım talep eden ve yardımı temin eden devletlerden herbiri bu yardım vesilesiyle kendilerine ulaşan bilgilerin gizliliğini koruyacaklardır. Bu tür bilgiler münhasıran üzerinde anlaşmaya varılmış yardım amacıyla kullanılacaktır.

2. Nükleer bir kaza veya radyolojik acil hal ile ilgili olarak, temin edilen yardım konusunda yardımı yapan taraf kamuoyuna açıklama yapmadan evvel, yardımı talep eden devletle koordinasyonun sağlanması için her çabayı gösterecektir.

Madde 7

Masrafların Geri Ödenmesi

1. Yardım eden taraf yardım isteyen devlete karşılıksız olarak yardımda bulunabilir. Yardım eden taraf sözkonusu yardımı karşılıksız yapıp yapmayacağına karar verirken şu noktaları dikkate alacaktır :

- (a) Nükleer kaza veya radyolojik acil durumun niteliği ;
- (b) Nükleer kaza veya radyolojik acil durumun kaynaklandığı yer ;
- (c) Gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçları;
- (d) Nükleer tesisleri olmayan ülkelerin özel ihtiyaçları;
- (e) Diğer ilgili faktörler;

2. Yardımın bir bölümünün veya tamamının geri ödenmek üzere temin edilmesi halinde, yardımı talep eden devlet doğrudan doğruya kendisi tarafından ödenmiş olanlar hariç olmak üzere, yardım eden tarafın kendi adına çalışan şahıs ve kuruluşlara hizmetleri karşılığında yaptığı ödemeleri ve yardımla ilgili bütün masraflarını geri ödeyecektir. Başka yönde bir anlaşma olmadıkça, geri ödeme, yardım eden tarafın geri ödeme talebini yardım isteyen tarafa iletmesini müteakip süratle yerine getirilecek, yerel masraflar dışındaki masraflar karşılığı olan para serbestçe transfer edilebilecektir.

3. 2 numaralı paragrafa rağmen, yardım eden ülke geri ödemenin bir bölümünden veya tamamından her zaman feragat edebilir ya da ertelenmesini kabul edebilir. Böyle bir feragat veya erteleme düşüncesi içinde olan yardım eden taraflar, gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını gerekli şekilde dikkate alacaklardır.

Madde 8

Ayrıcalık, Dokunulmazlık ve Kolaylıklar

1. Yardım isteyen devlet, yardım eden tarafın personeline veya yardım eden devlet adına iş yapanlara yardım fonksiyonlarının yerine getirilmesi için gerekli ayrıcalık, dokunulmazlık ve kolaylıkları tanıyacaktır.

2. Yardım isteyen devlet, yardım eden tarafın usulüne uygun olarak bildirdiği ve yardım isteyen devlet tarafından kabul edilmiş bulunan personeline veya yardım eden devlet adına iş yapanlara aşağıdaki ayrıcalık ve dokunulmazlıkları tanıyacaktır :

(a) Görevlerinin ifası sırasındaki davranışları veya ihmalleri sebebiyle yardım isteyen devletçe tutuklanmaktan, alıkonmaktan ve cezaî, hukukî ve idarî yargı da dahil olmak üzere yasal işleme tabi tutulmaktan muaf olmak ve

(b) Yardım fonksiyonlarının yerine getirilmesi ile ilişkili olarak, satın alınan mal ve hizmetlerin fiyatlarına dahil edilmiş bulunanlar dışında her türlü vergi, harç ve diğer malî yükümlülüklerden muaf olmak.

3. Yardım talep eden devlet :

(a) Yardım maksadıyla yardım eden tarafça, bu ülkeye getirilecek eşya ve teçhizatın vergi, harç ve diğer malî yükümlülüklerden muaf tutulmasını sağlayacaktır.

(b) Bu tür eşya ve teçhizatın haczedilmesi, el konulması veya mükellefiyete tabi tutulmasını önleyecek dokunulmazlığa sahip olmasını temin edecektir.

4. Yardım talep eden Devlet bu tür eşya ve teçhizatın iadesini garanti edecektir. Yardım eden tarafça istendiğinde, yardım talep eden devlet yardımda kullanılan ve geri iade edilmek üzere alınmış bulunan teçhizatın geri iadesinden önce gerekli dekontaminasyona tabi tutulmasını (temizlenmesini) elinden geldiği ölçüde sağlayacaktır.

5. Yardım talep eden devlet yardımda kullanılacak eşya ve teçhizat ile 2 numaralı paragrafa uygun olarak bildirilecek personelin ülkesine girişini, ülkede kalışını ve ülkeden ayrılışını kolaylaştıracaktır.

6. Bu maddenin herhangi bir hükmü, yardım talep eden devletin kendi vatandaşlarına veya ülkesinde devamlı ikamet edenlere önceki paragraflarda yer alan ayrıcalık ve dokunulmazlıkları tanınmasını gerektirmez.

7. Ayrıcalık ve dokunulmazlıklarına hâle gelmemek şartıyla bu maddede sıralanan ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlananlar, yardım talep eden devletin kanun ve düzenlemelerine uymak zorundadırlar. Bu kişiler aynı zamanda yardım talep eden devletin işçilerine karışmamakla da görevlidirler.

8. Bu maddenin herhangi bir hükmü diğer Uluslararası anlaşmalara veya Uluslararası teamül kurallarına uygun olarak edinilmiş ayrıcalık ve dokunulmazlıkların getirdiği hakları ve vecibeleri ortadan kaldırmaz.

9. Devletler bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması, kabul edilmesi, uygun bulunması veya katılınması sırasında kendilerini 2 ve 3 numaralı paragrafların bir bölümü veya tamamı ile bağlı saymadıklarını beyan edebilirler.

10. 9 numaralı paragraf çerçevesinde açıklamada bulunmuş Taraf Devletler, depoziter makama bildirimde bulunarak her zaman bu açıklamalarını geri çekebilirler.

Madde 9

Personel, Teçhizat ve Eşyanın Transit Geçişi

Taraf Devletlerden her biri, yardımda kullanılmak üzere usulüne uygun olarak

beyan edilmiş personel, teçhizat ve eşyanın yardım talep eden veya yardım eden tarafın isteği üzerine, talep eden Devlete gidiş gelişinde kendi topraklarından transit geçişini kolaylaştırma yolları arayacaktır.

Madde 10

Talepler ve Tazminat

1. Taraf Devletler bu maddede bahse konu tazminat taleplerinin ve davaların sonuçlandırılmasını kolaylaştırmak için yakın işbirliği içinde olacaklardır.

2. Başka yönde bir anlaşma olmadıkça, yardım talep eden bir devlet, istenen yardımın temini sırasında kendi topraklarında veya kendi egemenlik ya da kontrolü altındaki bölgelerde yol açılacak ölüm ve yaralanmalar, kaybolan veya hasar gören eşyalar ve çevreye verilebilecek zararlar konusunda :

a) Yardım eden tarafa veya onun adına hareket eden özel ve tüzelkişilere karşı herhangi bir yasal işlem yapmayacaktır.

b) Yardım eden tarafa veya onun adına hareket eden özel ve tüzelkişilere karşı üçüncü kişilerce açılacak tazminat ve diğer davaları üzerine alma yükümlülüğünü kabul edecektir.

c) Yardım eden tarafın ve onun adına hareket eden özel ve tüzelkişilerin alt paragraf b'de anılan davalardan zarar görmesine mani olacaktır :

d) Şahısların kasıtlı fiilleri ile ölüm, yaralanma, kayıp ve hasara sebep olunması halleri hariç aşağıda belirtilen hallerde yardım eden tarafa veya onun adına hareket eden özel ve tüzelkişilere tazminat ödeyecektir :

i) Yardım eden tarafın personelinin veya onun adına hareket edenlerin yaralanmaları veya ölümleri halinde,

ii) Yardımla ilgili ve dayanıklı teçhizat ve malzemenin kaybolması veya hasar görmesi durumunda,

3. Bu madde hükümleri, uygulanabilir nitelikteki herhangi bir Uluslararası anlaşma veya bir Devletin kanunları çerçevesinde ortaya çıkabilecek telafi veya tazminat imkânlarından yararlanılmasını engellemez.

4. Bu madde hükümlerinden herhangi biri yardım talep eden devletin 2 numaralı paragraf hükümlerinin tamamının veya bir bölümünü kendi vatandaşlarına veya ülkesinde devamlı surette ikamet edenlere de uygulamasını gerektirmez.

5. Devletler bu Sözleşmeyi imzalarken, onaylarken, kabul ederken veya katılırken,

a) Kendisini 2 numaralı paragraftaki hükümlerin tamamı veya bir bölümü ile bağlı saymadığını,

b) Ölüm, yaralanma, kayıp veya hasara yol açanların ciddi ihmalleri görülen durumlarda 2 numaralı paragraftaki hükümlerin bir bölümünü veya tamamını uygulamayacağını beyan edebilir.

6. 5 numaralı paragraf uyarınca açıklamada bulunmuş Taraf Devletler, depozitere bildirimde bulunarak her zaman bu deklarasyonlarını geri çekebilirler.

Madde 11 Yardımanın Sona Erdirilmesi

Yardım talep eden devlet veya yardım eden taraf, gerekli görüşmelerden sonra ve yazılı bir bildirimle bu Sözleşme çerçevesinde alınmakta veya verilmekte olan yardımın sona erdirilmesini her zaman talep edebilir. Böyle bir talep üzerine ilgili taraflar, yardımın uygun bir biçimde sona erdirilmesine ilişkin düzenlemeler yapmak üzere birbirleri ile danışmalarda bulunurlar.

Madde 12 Diğer Uluslararası Anlaşmalarla İlişki

İşbu Sözleşme, Taraf Devletlerin bu Sözleşme kapsamındaki konularda halen yürürlükte bulunan veya bu Sözleşmenin amaç ve hedeflerine uygun olarak gelecekte varılabilecek Uluslararası anlaşmalardan doğacak karşılıklı hak ve yükümlülüklerini etkilemeyecektir.

Madde 13 Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Taraf Devletler arasında veya Taraf bir Devlet ile Ajans arasında, bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması ile ilgili bir uyuşmazlığın ortaya çıkması halinde, uyuşmazlığa taraf olanlar, görüşmeler yoluyla veya anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümü yöntemlerinden kendilerince kabul edilecek biri vasıtasıyla uyuşmazlığın çözümüne ilişkin bir görüş ile birbirleri ile danışmalarda bulunurlar.

2. Taraf Devletler arasında bu nitelikli bir uyuşmazlık 1 numaralı paragraf çerçevesinde danışma talebinden itibaren bir yıl içinde çözülememiş ise, uyuşmazlığa taraf olan devletlerin herhangi birinin talebi üzerine hakemliğe sunulur, veya karar için Uluslararası Adalet Divanına götürülür. Uyuşmazlığın hakemliğe götürülmesi halinde, başvuru tarihinden itibaren 6 ay içinde uyuşmazlığa taraf olanlar hakemliğin oluşumu hakkında bir anlaşmaya varamamışlar ise, taraflardan biri Uluslararası Adalet Divanı Başkanından veya Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden bir veya birkaç hakem atamalarını talep edebilir. Uyuşmazlığa taraf olanların birbiriyle çatışan taleplerde bulunmaları durumunda Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yöneltilmiş bulunan talep öncelik kazanacaktır.

3. Bu Sözleşmeyi imzalarken, onaylarken, kabul ederken, uygun görürken veya katılırken, bir devlet, kendisinin, paragraf 2'de sözü edilen uyuşmazlık çözümüne dair usullerden herhangi biri veya her ikisi ile birden bağlı olmadığını beyan edebilir. Bu tür beyanatın yürürlükte olduğu bir ülke karşısında diğer taraf Devletler, paragraf 2'de sözü edilen uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin usullerle bağlı olmayacaklardır.

4. Paragraf 3'e uygun olarak beyanda bulunan Taraf bir Devlet depoziter makama bildirimde bulunarak bunu her zaman geri çekebilir.

Madde 14
Yürürlüğe Giriş

1. Bu Sözleşme Viyana'da Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Merkezinde 26 Eylül 1986 ve New York'ta Birleşmiş Milletler Merkezinde 6 Ekim 1986'dan itibaren yürürlüğe girinceye kadar veya oniki ay boyunca, daha uzun olan dönem muteber olmak üzere, bütün devletlerin ve Birleşmiş Milletler Namibya Konseyi tarafından temsil edilen Namibya'nın imzasına açık kalacaktır.

2. Bir devlet ve Birleşmiş Milletler Namibya Konseyince temsil edilen Namibya; bu Sözleşmeyi imzalayarak veya onaya, kabule ya da uygun bulmaya bağlı imzayı takiben onay, kabul veya uygun bulma belgesini tevdi ederek ya da katılma belgesini sunarak, Sözleşme hükümleriyle bağlı olma muvafakatını ifade edebilir. Onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgeleri depoziter makama tevdi edilecektir.

3. Bu Sözleşme, bağlayıcılık muvafakatının üç devlet tarafından ifade edilmesinden otuz gün sonra yürürlüğe girecektir.

4. Yürürlüğe girmesinden sonra bu Sözleşme ile bağlı olmayı kabul ettiğini ifade eden her devlet için, bu Sözleşme, muvafakat beyanından 30 gün sonra yürürlüğe girer.

5. a) Bu maddede belirtildiği üzere, bu Sözleşme, kapsadığı konularda uluslararası anlaşmaların müzakeresi, imzalanması ve uygulanması itibariyle yetkili olan uluslararası örgütlerin ve egemen devletlerce kurulmuş olan bölgesel birleşme örgütlerinin katılımına açık olacaktır.

b) Yetki alanlarına giren konularda bu örgütler, kendi adlarına, Sözleşmenin Taraf Devletlere atfettiği haklara sahip olacaklar ve yükümlülüklerini yerine getireceklerdir.

c) Bu örgütler, katılma belgelerini tevdi ederken Sözleşmenin kapsadığı konulardaki yetkilerinin sınırlarını gösteren bir açıklamayı da depoziter makama iletceklerdir.

d) Böyle bir örgüt, kendisine üye devletlere tanınmış oylar dışında bir oy hakkına sahip olmayacaktır.

Madde 15
Geçici Uygulama

Herhangi bir Devlet imza sırasında veya bu Sözleşmenin kendisi için yürürlüğe girmesinden önceki herhangi bir tarihte, bu Sözleşmeyi geçici olarak uygulayacağını beyan edebilir.

Madde 16
Değişiklikler

1. Bir Taraf Devlet bu Sözleşmede değişiklikler önerebilir. Önerilerin değişiklik, bunu, diğer bütün Taraf Devletlere derhal iletilecek olan depoziter makama sunulacaktır.

2. Taraf Devletlerin çoğunluğunun, depoziter makamdan, önerilen değişiklikleri ele almak üzere bir konferans toplamasını istemeleri durumunda, söz konusu makam,

çağrını müteakip en az 30 gün sonra başlayabilecek böyle bir konferansa katılmaları için bütün Taraf Devletlere, çağrıda bulunacaktır. Taraf Devletlerin tamamının üçte iki çoğunluğu ile konferansda kabul edilen değişiklik, Viyana ve New York'da bütün devletlerin imzasına açılacak bir protokol şeklinde düzenlenecektir.

3. Protokol, en az üç devletin bağlılık muvafakatlarını beyan etmelerinden 30 gün sonra yürürlüğe girecektir. Yürürlüğe girişinden sonra bu protokol ile bağımlı olmayı kabul edecek her devlet için protokol, muvafakat beyanından 30 gün sonra yürürlüğe girer.

Madde 17

Çekilme

1. Taraf bir Devlet depoziter makama vereceği yazılı beyanla bu Sözleşmeden çekilebilir.

2. Çekilme, beyanın depoziter makamca alındığı tarihten bir yıl sonra geçerli olur.

Madde 18

Depoziter Makam

1. Ajans Genel Direktörü bu Sözleşmenin depoziteri olacaktır.

2. Ajans Genel Direktörü, Taraf Devletleri ve diğer bütün devletleri aşağıda belirtilen durumlardan ivedilikle haberdar eder :

a) Bu Sözleşmenin veya herhangi bir değişiklik protokolünün her imzalanışında;

b) Sözleşmeye veya herhangi bir değişiklik protokolüne ilişkin her onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin depozit edilmesinde,

c) 8 - 10 ve 13 üncü maddelere uygun olarak her çekincenin konulmasında veya bununun geri alınmasında,

d) 15 inci maddeye uygun olarak, bu Sözleşmenin geçici uygulanacağı beyanında,

e) Bu Sözleşmenin ve herhangi bir değişikliğinin yürürlüğe girişinde ve,

f) 17 nci madde çerçevesinde yapılan her çekilmede.

Madde 19

Asıl Metinler ve Tasdikli Suretleri

Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin eşit derecede geçerli olduğu bu Sözleşmenin aslı, Taraf Devletlere ve bütün diğer devletlere tasdikli suretlerini gönderecek olan Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Genel Direktörünce muhafaza edilecektir.

Bu hususları bildirerek, aşağıda imzaları bulunan yetkili temsilciler, 14 üncü maddenin birinci paragrafında belirtildiği üzere imzaya açılmış bulunan bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Genel Konferansının bindokuzyüzseksealtı yılının yirmialtı Eylül gününde Viyana'da yapılan Özel Oturumunda kabul edilmiştir.

«NÜKLEER KAZA VEYA RADYOLOJİK ACIL HALLERDE YARDIMLAŞMA
SÖZLEŞMESİ»

Çekinceler

1. «Türkiye, Sözleşmenin 8 inci maddesinin 9 uncu paragrafı uyarınca, yasal işleme tabi tutulmaktan muafiyete ilişkin 8 inci maddenin 2 (a) paragrafı ve yardım eden devlet personelinin vergi, harç ve diğer malî yükümlülüklerden muafiyetine ilişkin 2 (b) paragrafı ile bağlı olmadığını beyan eder.»

2. «Türkiye, Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin 10 uncu maddesinin 5 inci paragrafı uyarınca, 10 uncu maddenin 2 nci paragrafı hükümleri ile bağlı olmadığını beyan eder.»

3. «Türkiye, Nükleer Kaza veya Radyolojik Acil Hallerde Yardımlaşma Sözleşmesinin 13 üncü maddesinin 3 üncü paragrafı uyarınca, 13 üncü maddenin 2 nci paragrafı hükümleri ile bağlı olmadığını beyan eder.»

